

Сандуляк Іван Миколайович, *магістрант,*
Снігур Христина Анатоліївна, *к.е.н.,*
доцент кафедри міжнародної економіки,
маркетингу і менеджменту

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день очевидним є те, що для того, щоб бути достатньо захищеними в Україні, юридичні особи повинні мати право на відшкодування моральної шкоди за загальними правилами національного законодавства і судової практики Європейського Суду з прав людини.

Добре ім'я та ділова репутація – це не просто абстрактні поняття, а активи будь-якої юридичної особи, які особливо важливі для розвитку бізнесу на сучасному конкурентному ринку. Негативні наслідки спричинення шкоди діловій репутації завжди складні, вони впливають на різні бізнес-показники, такі як клієнтура, товарообіг, партнери та інші, а матеріальна рефлексія має нечіткий і трудомісткий ефект.

Загальне визначення поняття ділової репутації міститься в Законі України “Про банки і банківську діяльність”, прийнятому 7 грудня 2000 р., згідно якого “ділова репутація – це відомості, зібрані Національним банком України, про відповідність діяльності юридичної або фізичної особи, у тому числі керівників юридичної особи та власників істотної участі у такій юридичній особі, вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи” [1].

Положення Національного банку України “Про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів” від 8 вересня 2011 р. перераховано ознаки відсутності бездоганної ділової репутації юридичної особи:

- “відсутність бездоганної ділової репутації у члена виконавчого органу чи ради юридичної особи;
- відсутність бездоганної ділової репутації в особи, яка є контролером юридичної особи;
- наявність фактів невиконання особою протягом останніх п'яти років узятих на себе зобов'язань щодо забезпечення внесення коштів для капіталізації банку;
- порушення (невиконання або неналежне виконання) зобов'язання фінансового характеру, сума якого перевищує 300 тисяч гривень (або еквівалент цієї суми в іноземній валюті), а строк порушення перевищує 90 календарних днів, щодо будь-якого банку або іншої юридичної чи фізичної особи протягом останніх трьох років;
- неналежне виконання обов'язків як платника податків і зборів”;
- те, що особа була власником істотної участі в банку тощо [2].

Звідси випливає, що поняття ділової репутації є багатогранним і системним, що відображено на рис. 1.

Рис. 1. Структура ділової репутації

У Цивільному кодексі України в ст. 94 “Особисті немайнові права юридичної особи” зазначається, “що юридична особа має право на недоторканність її ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть їй належати”.

У ст. 1116 ЦК України “Предмет договору комерційної концесії” вказується, що “предметом договору комерційної концесії є право на використання об’єктів права інтелектуальної власності торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційних таємниць тощо, комерційного досвіду та ділової репутації” [3].

У зв’язку з цим, в Законі України “Про захист від недобросовісної конкуренції” від 7 червня 1996 р. в Главі 2 “Неправомірне використання ділової репутації суб’єкта господарювання” визначені такі форми: 1) неправомірне використання позначень; 2) неправомірне використання товару іншого виробника; 3) копіювання зовнішнього вигляду виробу.

У такий спосіб, до змісту ділової репутації доцільно віднести:

- позначення;
- рекламні матеріали;
- упаковки;
- зовнішній вигляд виробу;
- ім’я товару;
- комерційне (фірмове) найменування;
- торговельну марку (знак для товарів і послуг);
- оформлення упаковки товарів і періодичних видань;

- інші позначення суб'єкта господарювання, який раніше почав використовувати їх, що призвело чи може призвести до змішування з діяльністю цього суб'єкта господарювання;
- зовнішній вигляд виробу [4].

Постановою Верховного Суду України “Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи” від 27 лютого 2009 р. визначено, що “під діловою репутацією юридичної особи, у тому числі підприємницьких товариств, фізичних осіб-підприємців, адвокатів, нотаріусів та інших осіб, розуміється оцінка їх підприємницької, громадської, професійної чи іншої діяльності, яку здійснює така особа як учасник суспільних відносин” [5].

Для прикладу, у своєму рішенні у справі T-88/09 від 8.11.2011 р. щодо *Idromacchine Srl v. Європейська Комісія* чітко і однозначно оголосила рішення Європейського суду на користь права юридичних осіб на відшкодування моральної шкоди. У цьому випадку італійська кораблебудівна компанія, *Idromacchine Srl* зобов'язала Європейську Комісію виплатити їй 20000 євро компенсації моральної шкоди, завданої компанії, плюс відповідні відсотки на компенсацію та відшкодування [6].

Таким чином, ділова репутація не належить до складових, які одночасно досягаються і не піддаються часовому впливу. Переважна більшість компаній з високою діловою репутацією здатні витратити кошти для її підтримання. З цією метою з'являється громадська та соціальна активність компаній, здатність нести додаткові витрати щодо втримання споживачів чи постачальників. Підтримання ділової репутації вимагає від підприємства дотримуватись виробленої практики ведення бізнесу, незважаючи на впливи факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2001. № 5-6. Ст. 30.
2. Про затвердження деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Правління Національного банку України від 08.09.2011 р. № 306 // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11> (дата звернення: 01.05.2019).
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 01.05.2019).
4. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 36. ст. 164.
5. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи: Постанова Верховного Суду України від 27.02.2009 № 1 // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09 (дата звернення: 01.05.2019).
6. EU case law–EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62009TO0088> (дата звернення: 02.05.2019).